

BİR ONUR MESELESİ: SONSUZA KADAR DAYANIŞMA!

Eylem Ölmezoğlu Poyraz

1980'lerin İngilteresi'nde-
yiz. İngiliz işçi sınıfını çok zor
günlerin beklediğinin adeta ha-
bercisi olan ve henüz bakanlığı
döneminde 7-11 yaş aralığında-
ki çocuklara bedava süt dağıtı-
mını kaldırması ile "süt hırsızı
(milk snatcher)" lakabını alan
Margaret Thatcher'ın Demir
Leydiliğe giden uzun yolunun
bir kesitinde yaşananlara tanık olacağız. Neoli-
beral politikaların baş aktristi, bir dönemi de-
ğiştiren-dönüştüren ve şüphesiz bugünün liberal-
muhafazakâr siyasetinin yol haritasını çizen bir
kadın... Burada bir parantez açıp hakkında pek çok
yazı okuduğum merhumenin sendikal harekete ve
sosyalizme verdiği büyük hasar hakkında üç beş
kelam etmek isterdim; ancak İngiliz işçi sınıfının
yüzyılı aşkıncıdır süregelen mücadelesinden İşçi
Partisi'ne, Ronald Reagan'dan (Dönemin ABD

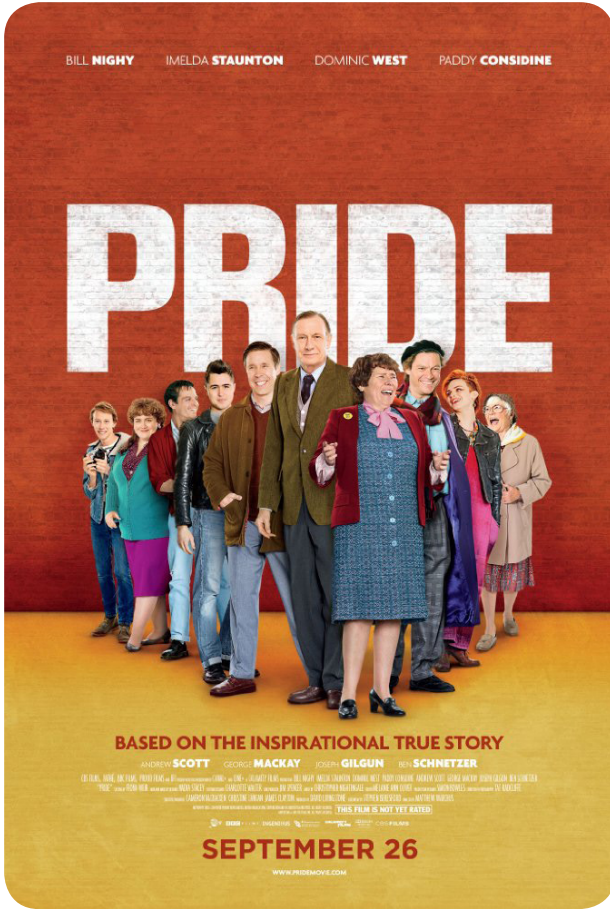
**"Eğer kendinden büyük ve
çok daha güçlü bir düşmana
karşı savaş veriyorsan ve
varlığından bihaber olduğun
biri sana el uzatıyorsa,
işte bu dünyadaki en güzel
duygudur."**

Başkanı) Turgut Özal'a kadar
çok yönlü ilişkiler ve tahliller
gerektirdiği için hiç yelteneme-
dim. Özetle diyebileceğim şu;
mevzu çok derin arkadaşlar!

Yönetmen Matthew
Warchus'un 2014 yılında gös-
terime giren Onur (Pride) filmi,
İngiliz işçi sınıfının eylemlerine

ve polis ile girdikleri çatışma görüntülerine eşlik
eden "Solidarity Forever" marşıyla bizi kendi dün-
yasına davet ediyor. Aman dikkat edelim, marşın
sözleri "spoiler" içerir:

*"Birliğin ilhamı işçilerin kanıyla birleştiğinde,
Hiçbir yerde güneşten daha büyük bir güç kal-
mayacak,
Yeryüzünde tek olup güçsüz kalanı herkes ezebilir
Fakat birlik bizi güçlendirir! Sonsuza kadar Da-
yanışma!"*

Teacher Hükümeti'nin işçilere uyguladığı yoğun baskı politikaları, polis ve işçiler arasında süregelen sokak çatışmaları, maden ocaklarının kapatılması ve akabinde işçilerin kitleler halinde işlerine son verilmesi süreci; 84-85 yıllarını kapsayacak ve İngiltere tarihinin en büyük grevi olacak olan Ulusal Maden İşçileri Sendikası'nın öncülüğündeki, Büyük Maden Grevi'nin fitilini ateşlemiştir. Dönemin şiddet dolu ortamına rağmen maden işçileri özelleştirmelere karşı efsanevi bir direniş ortaya koymaktadır. O günlerde dünya üzerindeki tüm işçilerinin gözünün kulağının bu mücadelede olduğunu tahmin etmek zor değil. Üzerinden 30 yıl geçmiş olmasına rağmen bugün hala bu grevin tartışıldığı ve hatta ülkemiz özelinde Soma Faciası sonrasında maden işçileri

örgütlenmesinde bu pratik üzerinden örnekleme geliştirilmeye çalışıldığını belirtmemiz gerekir.

Gelelim bizim kahramanlarımızın hayatlarına... 84 yılının 30 Haziranında Londra'da Onur Yürüyüşü'ne katılmış olduğumu hayal etsem, filmde gördüğüm eylemlerin başıma geleceğini düşünemezdim. Bir avuç gey ve lezbiyen, oldukça mütevazı denilebilecek bir sayıda katılımı yürüyüş yapıyor ancak onları protesto eden öfkeli insan öbekleri var. Nitekim "muhafazakârlık" ideolojisinin yine ve yeniden suratıma tokat gibi çarptığını belirtmeliyim. Tam bu noktada AIDS'in eşcinsel birliktelikten doğan bir hastalık olduğuna dair inanışın hâkim olduğu 80'li yıllarda, bu algıya karşı yürütülen mücadeleyi anlatan "The Normal Heart (Kalbin Direnişi)" filmini de hatırlamak gerekiyor. "Onur" filminde de böylesi bir dönemin yansımalarına tanık olacağız.

FIVE THOUSAND lesbians, gays and supporters marched through Central London to a festival in Jubilee Gardens the culmination of Pride '85. The support of South Wales miners swelled what was the biggest gay demo for years.

1984 Londra Onur Yürüyüşü'nde, bir grup gey ve lezbiyen aktivist, madencilerle ortak bir düşmanlarının olduğu bilinciyle, 84 Martı'ndan beri yaklaşık dört aydır grevde olan Ulusal Maden İşçileri Sendikası'na destek vermeye karar verir. Böylece asıl hikâyemiz 'Lesbian and Gays Supports the Miners' (Lezbiyen ve Geyler madencileri destekliyor) sloganıyla başlar.

Ellerinde kovalarla para toplayan "Lezbiyen ve Geyler Madencileri Destekliyor" kampanyası aktivistleri, ilk iş olarak topladıkları yardımları yollamak için sendikayı ararlar ancak aradıkları hiç kimse onların yardımını kabul etmek istemez. Alabildiğince eril olan maden işçileri ortamıyla eşcinsel bir grubun bir arada anılması, sendikanın çekinceleri, birbirine yabancı bu iki grubun bir araya gelişi, ilginç ve renkli diyaloglara sahne olur. Birtakım yanlış anlaşılmalara filizlenen ilişkiler sonucu, minibüse doluşan aktivistlerimiz topladıkları yardımları ulaştırmak için Galler Bölgesinde bulunan küçük maden kasabası Onllwyn'e giderler. Burada bir madenci lokalinde işçilerle ilk karşılaşma anlarına tanık oluruz.

Doğrusu işçilerin ve ailelerinin akşamları bir araya gelip tartıştığı, eğlendiği, müzik dinleyip dans ettiği o lokalde bir akşam oturup muhabbetin dibine vurmayı çok isterdim. Filmi izleyenler de

bana hak verecektir. Hayallerimi süsleyen bu lokalde (Onllwyn Miners' Welfare Hall) ilgili internette bakındığımda, buranın 150 yıllık bir tarihi olduğu bilgisine ulaştım. Madenciler 20. Yüzyıl'ın ilk yarısında orada oturup Mao'ya Büyük Yürüyüş için bir tebrik mektubu yazmışlar. O lokalden İspanya İç Savaşı'nda savaşan cumhuriyetçilere tonlarca gıda göndermişler, yine İspanya İç Savaşı esnasında, kasabadaki 18 yaşının üzerindeki istisnasız bütün erkekler gönüllü olarak savaşa gitmiş. Bu detaylar filme yansımada da aslında enternasyonal bağları çok kuvvetli, mücadele tarihi çok zengin, sosyalist bir topluluktan bahsedildiğini bilmeliyiz.

Gergin başlayan karşılaşmanın ardından gelen ilk yakınlaşmaların, merakla sorulan soruların arasında bir kadının gey bir çiftte sorduğu "Şimdi siz karı-koca gibi beraber mi yaşıyorsunuz? Merak ettiğim bir şey var, ev işlerini hanginiz yapıyor?" sorusu "Ah teyzem, garip teyzem, çileli teyzem" diyerekten iç çekmelerime sebep olmuştur. Dünyanın bütün "ev işçileri" kız kardeşlerim, teyzelerim; birleşin!

Önyargıların aşılması, aslında ortak olan düşmana karşı birlikte mücadele etme kararlılığı, işçiler ile aktivistleri yakınlaştırır. Böylece birbirini o zamana kadar hiç tanımayan iki grup arasında, yıllarca sürececek bir dayanışma başlar. Bu dayanış-

manın bir yıllık zaman kesitini izlediğimiz filmde, Maden Grevi'nin ne yazık ki başarıya ulaşamadığı tarihsel yenilgiye tanık oluyoruz. Böylesi kararlı bir işçi sınıfı var iken ve zafere bu kadar yakın iken grevin başarısızlıkla sonuçlanmasını insan kendine izah edemiyor. O yıllara ışık tutan ve madencilerin gözünden çekilmiş olan “*Still the Enemy Within*” isimli belgeselde, Ulusal Maden İşçileri Sendikası'nın zafere ne kadar da yakın olduğu, ancak devletin ve polisin bu zaferin önüne geçmek için nasıl hukuk dışı davrandığı 30 yıllık devlet belgeleri ile aktarılıyor. Şüphe yok ki eğer grev başarılı olsa idi yalnızca İngiltere'nin değil neoliberalizmin tüm tarihi değişecekti.

Gerçeğimize dönersek; Thatcher'a karşı omuz omuza verilen bu mücadele, İngiltere'de LGBTİ haklarının yasallaşması sürecinde önemli rol oynar. Filmde her ne kadar bu süreç sadece 1985 Onur Yürüyüşü'ne, Maden İşçileri Sendikalarının verdikleri destek bölümüne kadar işlenmiş olsa da 1985'te İşçi Partisi'nin Bournemouth Konferansı'nda tüm Maden İşçi Sendikalarının toplu oyuyla, eşcinsel haklarının parti gündemine alınmasını sağladığını ve LGBTİ'lerin siyasi hakları mücadelesinde yol açıcı bir rol üstlendiğini biliyoruz.

İnternette film hakkında yorumları okurken şöyle bir önermeye denk geldim:

“Onur, yalnızca gey ve lezbiyen bir grup akti-

vistin sınıf dayanışması göstererek grevci işçilerin yanında yer almasının hikâyesi değil. Aynı zamanda, işçi sınıfının yalnızca kendisinin değil, bütün kimliklerin özgürleşmesinin öznesi olduğunu da gösteriyor.”

Bu ifade çok hoşuma gitti, üzerine biraz düşününce daha da çok hoşuma gitti. Buradan hareketle sormadan edemedim, peki bu gey ve lezbiyen aktivistler o günün İngilteresi'nde ne iş yaparlardı? Filmde buna pek değinilmediğini düşünüyorum.

“Lezbiyen ve Geyler Madencileri Destekliyor” aktivistleri hakkında ne bulabilirim diye araştırırken, 30 yıl sonra bu filmin aracılığıyla bir araya gelişlerine, verdikleri röportajlara, tekrar Galler'de buluşmalarına ve buna benzer pek çok habere denk geldim. Ama en ilginç, aktivistlerden biri olan Gethin Roberts'in, geçtiğimiz yıl Türkiye'ye geldiğini ve bir röportaj verdiğini öğrenmem oldu. Verdiği röportajda her ne kadar filmin genelini beğenmiş olsa da şöyle bir eleştirisi var:

“Filmde lezbiyen ve geyler olarak niye ayaklandığımıza dair bir açıklama yok. Sanki Mark birdenbire eline bir kova alıp sokağa fırlamış gibi gösteriliyor. Kuşkusuz böyle olmadı. Biz bir grup genç gey ve lezbiyen olarak hâlihazırda bazı sol partilerde yer alan, aktif sendikacıydık. Kendi sendikalarımız ya da politik örgütlerimiz dâhilinde madencilerle dayanışma içindeydik. Yani lezbiyenler ve geyler olarak bir araya gelmemiz ve kimliklerimizi açıkça ifade ederek eyleme geçmemiz, doğal bir sürecin sonucuydu.”

Ben de kendi sorumun cevabını almış oldum aslında.

Eğlenceli bir dili olan filmin pek çok etkileyici sahnesi var. Finalde yenilgi yaşayan Galli madencilerin, lezbiyen ve geylerin grev desteğine karşılık 1985 Onur Yürüyüşü'ne dayanışma göstererek

önderlik ettiğini gösteren görüntüleri görüyoruz. İçimizde buruk bir mutluluk oluyor.

Maalesef tarih madencilerin yenilgisini yazdı. Sosyalistler, bu yenilgi üzerine çokça tartışıp yazıp çizdiler. Benim içimde kalan coşku dolu yenilgi hissini ise en güzel ifade eden tarihsel anekdot İngiliz Marksist Kuramcı Tery Eagleton'un şu sözleri;

"Yenilgi işçi sınıfının çok yakından tanıdığı bir durumdur. (...) Egemen sınıf ancak zaferin dilinden anlar. Yenilginin gücünü küçümser." Yenilginin gücü, "Evet, siz kazandınız ama biz haklıydık!" diye haykırmamızı sağlıyor.

Ve yazımın kapanışını, olmak istediğim o lokalde, bütün kadınların hep bir ağızdan "Bread and Roses" (Ekmek ve Güller) marşını seslendirdiği sahneye eşlik ettiğimi hayal ederek yapmak istiyorum. Kulağımızda bu marşın tınısı, aklımızda kararlılığı ve yüreğimizde coşkusu hiç eksik olmasın.

**Yürüyoruz yürüyoruz, yan yana,
güzel günler adına**

**Kadınız, insanız, insanlığı ayağa
kaldırıyoruz**

**Paydos bundan böyle köleliğe,
aylaklığa**

**Herkes çalışsın, bölüşülsün kardeşçe,
yaşamın sundukları**

**İşte bunun için yükseliyor
yüreğimizden**

Bu ekmek ve gül türküleri

**Ve yineliyoruz hep bir ağızdan
"Ekmek ve gül! Ekmek ve gül!"**

"Kişisel siyasal ve sosyal haklarımızın güvence altına alınması; anayasada cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin yer alması ve LGBTİ+ hareketinin politik bir özne olduğu gerçeğinin tanınması için mücadelemizi her an her yerde örüyoruz."

14.İstanbul LGBTİ+ Onur Haftası Komitesi açıklamasından,2016.

Film afişinin Amerika’da nasıl bir sansüre uğradığını görünceki şaşkınlığımı da ifade etmeliyim. Amerika’da filmin DVD kapağında yer alan ‘Lezbiyen ve geyler madencileri destekliyor’ yazılı pankart resimden silinmiş. Yıl 2015! Pes doğrusu. O kadar Türkiye usulü bir şey ki, alışkın olmama rağmen başkası yapınca yadırgadım.